

CIRKA

GUTTA CAVAT LAPIDEM ...

E PERKOHËSHME KULTURALE POPULLORE

Vjeti II.

Nr. 30

19 Shtatuer 1937.

PERMBAJTJA:

	- Shpirtë bashkimi fq. 229
Lux Secreta	- Oda e vetmueme (Panzacchi-Perkthim) 231
L. M. Politi	- Dallndyshavet (Parzanese-Perkthim) » 231
Prof. pedant	- Errata-Corrige » 232
D. A. Sirdani	- Tëja (vjershë) » 233
Donisa	- Zëmbrat nalt » 233
iks	- Dobija e bibliotekës shpijake . . » 234
Lul Shkurti	- Snobizmi nder ëmna (Cirka pastruese) 235
Lupi	- Muhja - Pershtypjet e Djegagurit (novelë) » 236
	- Çashtja femnore » 238
	- Në hije të Rozafatit » 239
	- Bibliografi » 239
	- Bisedime të shkurta - Rreth kon- kursit per një dram kombëtar - Rreth ekspozitës së Parisit . . » 240
H. Koplikaj	- Posttriba (Folklore) » 241
Doktori i shpis	- Këshilli i mjekut » 242
	- Per me largue të kë » 244
	- Konkursi Nr. 11 (në mblojë)

Çmimi 1 Lek

BIBLIOTEKA PUBLIKE
"MARIN BARLETI"
SHKODER (2018)

Korrespondenca e "Cirkës,,

D. N. S. - Milot - Ju falemi nderës per bashkëpunim. Mbas artikullit qi u botue, edhe poezit kanë me gjetë vënd në rasen e pershtatun.

Jutbina - U jemi mirënjofhtës per vullndesen e bashkëpunimit qi tregoni. Argumentat nuk mungojnë e ata qi mâ fort interesojnë lexuesat na duket se janë çashtjet aktuale e sëndet me karakter lokal. Novela, nonse shkruie mjaft bukur, nuk po na duket per botim mbasi perfundimi nuk kenka i knaqshem.

Zëlo - Si e kemi thanë edhë mâ parë, fjalëkryqë per tash nuk pranojmë mâ, pse na kanë ardhë . . . një hû.

N. L. Bologna - Po u a dergojmë.

A. P. - Shkoder - Na duem të shtypim vetem copa folklorje të pá-botueme. Ajo qi na derguet na duket se është në permbledhjen e Prennushit.

Livi - Pseudonimi i pà-njoftun. Kûr Ju të na e zbloni e kûr t' u vinë rradha . . . dikûr, kemi me mujtë m' e botue ndonjânin nder ato konkurse.

Z. B. - Shkoder - Lavdohet ndîsija, por vjersha ..

Tirsi - Po na vjen shum keq qi s' mundemi m' e pranue novelen, të shkrueme me hart e me

mjeshtëri, por s' patme si m' e bà ndryshe, mbasi as na, me gjith qi u mundueme, s' dijtme me i pergjegjë me arsye pvetjes s' atij babës: «Cilla pedagogji . . . »

T. N. - Tiranë - Per me i bà qortime punimeve qi na dergohen besa besë nuk na del koha. Na kufizohemi vetem me dhanë gjykim mbî çka kemi para sÿshë e jo mbî zotzín e bashkëpunëtorëve. - Prej anekdotave kemi me xjerrë prap ndonji. - Copen «Dhuratat» po na duket si m' e pasë lexue në një të perkohëshme të huej qi është shum e perhapun e ku prandej mund t' a kën lexue edhe lexuesat t' onë.

Nd. H. Shkoder - Prej tre anekdotave kà m' u botue njëni.

T. Gj. - Shkoder - Botohet.

Limite - «Dobija e shamatës» nuk na duket . . . e dobîshme.

V. K. e V. T. - Shkoder - Shumica e atyne anedoktave janë të botueme në një kalendâr shqyp, prandej . . .

Të ndrequn gabimi

Në faqen 233 na kà rrshqitë një gabim shtyp: Titulli i poezis i Zot. D. A. Sirdanit është **Tëja** e jo **Rëja**.

Konkursi Nr. 11.

Lojë e dergueme prej Z. Abdyl Rixaja

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
											12	
										11		
									10			
							9					
						8						
						7						
					6							
				5								
			4									
		3										
	2											
1												

Konditat e kuadratit

Me e mbushë ket kuadrat me numrat 1 e deri 13 tue mos e persëritë dy here një numer, si në shtyllat rât e pingule është edhe në diagonalet

Kshtu po t' a njehim kuadratin t' e ç' do anë të na apin në lëdhjen 91

Ndërmjet zgjidhësve qi të dergojnë zgjidhjen e drejtë kà me t' arqitë në short një pajtim vjetuer i «Cirkës»

C i r k a

Talon pjesëmarrje

në konkurs Nr. 11.

E PERKOHËSHME KULTURALE POPULLORE

Del të paren e të tretën të diele të setcillit muej

PAJTIMET: Shqypni Perjashta

Per 1 vjetë Fr. ari 4.— 6.—

» 6 muej » 2.20 3.—

Vjeti II. Nr. 30

Shkoder, 19 Shtatuer 1937

Copa 1 Lek

Shpirtë bashkimi

Interesa e të ngrehunit të shoqinavet të vogla tregtare, industriale, etj.

Në leter qi Naltinadhënia e Tij Mbreti i ká dergue Kryeministrís porosité edhe investimin e kapitaleve nder punë produktive. Ásht këjo një nder nevojë të mëdhaja qi ká vendi i ynë e qi prekë një çashtje t' onen fort me randësi.

Investimi i kapitaleve bâhet gati perherë neper mjet të shoqinavet. Prandej nuk ásthetem një çashtje landore, një çashtje interesash, por edhe një çashtje shpirtnore. Pse per me ngrehë shoqnina, lypet një edukim, një disiplinë, një shpirtë bashkimi, pá të cillat asnjë shoqni nuk mund të i a mrrijë qellimit, as s' mund të qindrojë. Thotë një fjalë: tregtija bashkon botën, tregtija duhet të na bashkojë edhe né, të fillojë me na shti atë shpirtë bashkimi per të cillin kemi aq nevojë. Veprimi neper mjet të shoqinavet ásthet kenë perherë i nevojëshem, por nder kohë t' ona ásthet në një mëndyrë të posaçme.

Sod per sod — kemi pasë rasë me e thanë edhe ndo 'i herë tjetër — në botë të perparueme gati të gjitha punët, si të mëdhajat, si edhe të voglat, bâhen neper mjet të shoqinavet. Organizatat nder shoqnina janë të pá-njeshme, organixim nder të gjitha çfaqjet e veprimit njerzuer. Seicilli nieri, në daç profesjonist, a puntuer, në daç edhe amator e ká atë shoqin e vet, organizaten e vet, kú ká per të derdhë mundin qi i bashkuem, si në një ví, me atë të tjerve, mërr fuqin e randësin qi duhet në jetë shoqnore. Kështu mudi nuk i shkon kot e i a mrrijn qellimit per të cillin punon e mundohet. Në tregti sidomos e n' industri shoqinatin gjith llojësh janë të pá-njeshme.

Edhe në Shqypni janë tue u ngrehë shoq-

nina tregtare e industriale nder gjytete të ndryshme e ásthet nisë me u trajtue ai shpirtë bashkimi si perjashta. Ká shoqnina tregtare qi bâjnë punë të mira në Tiranë, në Durrës, në Korçë e në ndo 'i vend tjetër. Tash vonë ásthet krijue një shoqni anonime per ngrehje të një hotelit të madh në ranishtë të Durrësit, e, si kemi ndi, ásthet shitë në pak dit një sasi e madhe akcionesh. Kanë fillue, por ásthet një bashkim gjithmonë në fillesë e enë pak në krabazim me nevojë të mëdhaja qi kemi.

Po në gjytetin t' onë? Shkodra ásthet kenë në nám per tregti, qi e ká pasë të shtrijme mjaft hapët, e edhe sod ká tregtarë të zott; por si motit si edhe sod gjithmonë veç e veç, pa shoqnina. Mjerisht edhe nder né, e — pse mos t' a thomi — má fort se nder gjytete tjera, mungon ai shpirtë bashkimi per të cillin folem syprí. Punojmë gjithnji me fuqi të shperdame, tue neutralizue shum herë punen njani tjetrit. Individualiteti mbretmon nder né, si në kohë të moçme kúr shoqinatin nuk ishin të lëjueme. Seicilli don me këqyrë punen e vet, të shkojë mirë ajo, se per tjetër nuk intereson. E prá as puna e setcillit në fond nuk ka per të shkue mirë, kúr ekonomija e perbasakte nuk ásthet në të rritun por në tropshte, kúr vorfni të rrethon gjithkah, per ditë e má tepër. Po nuk muerem shembull prej tjerve, po nuk ndoqem atë rrugë qí kanë ndjekë vendet e perparueme, e nuk perdozem mjetet qi ata kanë perdo- rue perdozim, ásthet kot se shpresojmë me i a mrrijt ndo 'i herë një ditës së mirë; na rrethoshin veç ankimet e pá-frytëshme, të thata e të kota me shoqishojnë. Ankimet nuk kanë qitë kurr gjë në treg, e nuk marrin kurrfarë

vleftjet kúr të jenë të bame prej atyne qi per punë të perbashktë nuk kujdesohen. Mos t' a kufizojmë të pámit një perçik pertej syvet t'onë. Lypet me kenë mâ largpása, me pasë horixonte mâ të hapta. Vetem tue i bashkue fuqit kemi per të i a mrrijt dishirevet e qellimevet t' ona.

Bashkimi mâ i parë ásthtë të mbledhunit tok t' interesave t' ona landore. Ásthtë këjo një punë e mirë edhe e nevojëshme në vetvedi, ásthtë edhe e mirë pse na edukon të kemi shpirtë bashkimi.

Po kû me i marrë kapitalet per me ngrehë shoqnina, mbasi kapitalet në Shkoder janë të paka e vinë per ditë tue shterrë? Shkodra per ditë e mâ teper ásthtë tue u vorfnue.

E vertetë se janë pak fort ata qi mund t' investojnë në një sipermarrje një shumë relativisht me randësi. Por nuk ásthtë nevoja qi të ngrehen shoqnina per punë të medhaja, si, po thona, për kanalizim ujnash, për bonifikim tokësh, godina sqelesh e tjera, asë për industrina të mëdhaja qi lypin investimin e kapitaleve të randësishme. Këto rodë sipermarrjesh e industrinash, per posë qi lypin kapitale qi na nuk i kemi, janë edhe shumë të vshtirëshme edhe të rrezikshme, pse lypin, para se të ngrehen një pregatitje të plotsueme, lypin teknikë të zott, kryepuntorë të xëjes e të spejalixuam, ministruesat t' aftë e me ndergjegje, shitjen e prodhimit, në kjoftshin industrina, të sigurueme, qi na sod per sod nuk mund t' i kemi. Eksperjenca e bame edhe na difton se na, per tash një herë, nuk mund të ngrehim fabrikë të mëdhaja vetem me fuqit t' ona.

Por nuk ká mbetë të bashkuemit vetem nder panë e fabrikë të mëdhaja, mund të báhët edhe per punë të vogla, per industrina e tregtina gjithfarë llojesh. E për këto punë të vogla na duket se nuk mungojnë kapitalet. Nuk kemi zotnuesat kapitalesh të mëdhaja, por kemi zotnuesat kapitalesh të vogla. Janë plot ata — nëpunësa, pronarë të vogjel, grá e tjerë — qi, a të trashigueme asë me kursime të veta, kanë pshtjellë një sasit të hollash. Zakonisht këto të holla vendohen me interesë, tue i siguruem me hypotheka. Por edhe ky vendim të hollash nuk po del perherë mirë e lypë shumë kujdes. Janë të holla të marruina, pergjithsisht tue folë, prej njerzve qi nuk i perdorin per të rritun të ndo 'i pune, por per me mbajtë sá gjallë një punë qi ásthtë thanë të mbarojë, per me ndertue a me çue çardak një shpít të keqe, per me qitë një vajzë (me pajë të bléme në vend të huej) për me mbyllë plot bira tjera të ndryshme nder punë veç qi pak e aspak mund të jén të frytëshme. A kishte me kenë e mundun qi këto kapitale të vogla të marrin rrugë tjeter e të

vendohen në një mëndyrë mâ të mirë? Çka lypet per me terhjekë shumat e vogla nder shoqnina tregtare, industrije, etj? Lypet, mbas mendimit t' onë, qi zotnuesat të kén interesë, edhe të kén besim: besim në punë në vetvedi, e të kén besim edhe nder nisjatorët. Ky besim ndoshta nuk mund të jén nder fabrikë e sipermarrje tjera të mëdhaja; por nder shoqnina tregtije e industrije të vogla, nder kooperativa e sipermarrje me kapitale të kufizueme, po, mund të jén besimi, kúr t' ekzistojnë cillësit e duhuna.

Nisjatorët të jén njerz të besueshem d. m. th. të jén njëz me ndergjegje, të kén të shkumen e mirë e të kén një eksperjencë e një soj zotsijet në punë. Puna qi të niset të jén e nevojëshme per vend. qi të mbushin një gollë e mos të ngrehët tue i bâ mandej konkurrencë një punës të një llojshme qi ásthtë kënë e ngrehun qyshë perpara. Qyshë në projekt mandej duhet qi të studjohet thellësisht, me kujdes nder të gjitha pikëpamjet, sá mâ imtisht, në mëndyrë qi në të ngrehun të paraqitet e kjarhtë me kondita të caktueme, e kuptueshme létsisht prej të gjith atyne qi mendohet se mund të marrin pjesë. Në fund lypet me i kufizue shpenzimet, tue mos u shtrí nder shpenzime kote si t' ishte punë e kurrkueja e tue mos caktue rroga të nalta per ato pak nëpunësa qi mund të jén të nevojëshem. Me këto e tjera cillësina puna per t' u ngrehë kishte me terhjekë besimin e shumë kuej.

Shoqnit per akejone kishin me kenë shumë të pershtatshme per zotnuesat kapitalesh të vogla pse këto mund t' a blejnë në një numer pak a shumë të vogel mbas sasís të hollave qi disponojnë, edhe tue kenë e kollajshme shitja e tyne, mund t' i shndrrojnë në të holla kurdo qi të kén nevojë. Zotnuesi i akcjonit — i cilli mund të jenë i xánun me punë tjeter — nuk ká nevojë me bjerrë kohë, mbasi vetem kryevjetit do të marrin pjesë në mbledhje qi báhët per pelqim a mospelqim të veprimit t' ministruesave.

Sido kjoftë, shoqnit per akejone a në një mëndyrë tjeter, bashkimi — po e persrisim — ásthtë i domosdoshem në të gjitha pikëpamjet në vendin t' onë, e mos të pundojshim në ket drejtim, ká me ardhë koha qi ká per të kenë teper vonë.

I perket eksponentave të vendit me marrë nisjativën, tue mos u marzité, tue mos i lshue zemra me këto se të parat tentative nuk u kanë sukses. I perket e prandej e kanë me detyrë. Në kjoftë se nuk i a dalin, mund të thonë se e kanë krye detyren e vet. Por në kjoftë se u marrat atëherë kanë krye një veper të vjeshme jo vetem lëndore por edhe, e mâ fort, një veper naltësisht morale.

ENRICO PANZACCHI

ODA E VETMUEME

Dallnyshë qi kthen n' ket breg plot me gezim
 Masi me t' lodhnat fletë detin kalove,
 Mrendë n' at dritore mos shko mâ flutrim
 Kû çerdhen vjetë per vjetë me zëll ndertove.
 Ajo qi me ftyrë t' zbët atje nalt flête,
 Mas shêjit dhanë prej mordes oden lête,
 E amla dritë e sÿve t' bukur âsht fikë, —
 Dallnyshë, mrëndë mos flutro, kerko me ikë.
 Naten prej traup qi çerdhen t' ande mate,
 E ndjeve tue murmrue nder andrra e qetë,
 N' sâ di'n prej dritores s' lulzueme u date
 Dhe zâni i sajë, qi kangen t' ndiqte lét.
 S' andrron e s' kndon mâ e bukra aty sot,
 Njeti çerdhen kerkoje per ket mot,
 E amla dritë e syve t' bukur âsht fikë . . .
 Dallnyshë mrëndë mos flutro kerko me ikë.

Lux Secreta

Dallëndyshavet

(P. P. Parzanese)

Me t' letat per t' u falun
 T' prendveres puhí,
 Dallndysshash një morí
 Flurojnë okoll n' havá
 E ndoshta kan' me pá
 Temin atdhë.

Në fshatin tem të kandshëm,
 Dallndysha t' mira, shkoni,
 Ah'n e vjeter diktoni
 Tui l'visun nper agim,
 Kish t' muej me ardh' flurim,
 Me ju dallndysha!

Do t' shifni ju njat' t' paqtin
 Temin liqë, 'i cetinë;
 Ju t' qetvet val' n' syprinë
 Veloni n' hov tui tretun
 E un njektu jes vetun,
 Njektu jes vetun

Fluroni ju, un n' mergim
 Jetoj, pës vjet u bânë,
 Flet't qiella s mi ka dhanë
 Qi ju të muej me u ndjekë.
 Njektu un kam për t' dekë,
 Dallndysha t' mija,

Deh! ndonji t' bajn' folën
 Nen pullaz t' sêmes shpi
 E 'i plak qi kje fatzi,
 N' e pashi rá n' vajtim,
 Deh! nepni një ngushllim
 Tata i im âsht aj.

Kishem me dash', dallndysha,
 Prei muri s' Kish's një lulë,
 Nji bër kah' tu u përkalë
 Rritet mbî kumbonâr
 Ma kputni deh' një bër,
 Dallndysha t' mija.

Fluroni e n' kje t' vjetes
 Kur me kthet tash dori
 Ktu hovin tuej ndaloni
 Ku une a pres n' ado rësë.
 Bar tale kam per t' pasë
 Prei vendit sim.

Per n' kje se ju, dallndysha,
 Mbyllun dritoren njeni;
 N' kje se tu a prit' s rri njeni
 Ktu para shpizes s' shkrët . . .
 Fluroni at'hera n' det,
 Dallndysha t' mija.

L. M. POLITI

kthyeme = . . . të përkthyer, 11. ky i fundit është një folje transitiv aktiv (bukkurí! dhe s'ka nevojë për qërtim . . .).

Gabime syntakse: 1. «me kuptue me leximin» = . . . nga leximi; 2. «ka përkthye I Sepolcri paralajmë me bujë të madhe dh' e pajosun . . . » = . . . dhe pajosun . . . ; 3. «ata që mundet» = ata që munden; 4. vargun 6 Z. Koliqi përkthen kështu = . . . e përkthen; 5. «në vargun 73 . . . e përkthen» = vargun 73 . . . e përkthen; 6. «do t' ishte shumë më mirë . . . një përkthim në prozë, me qëllim vulgarizimi, se një gjá të tillë»; 7. «Gjaja, mandej, më e çuditshme, dhe që më shtyen me besue pa tjetër, është ajo që Z. e tij nuk e ka kuptue mirë origjinalin, nuk është imedezimue me estrin e Ugo-s, të shkaktueme nga përkthimi arbitral në shumë vende». Këto dy frazat e fundme le të përpiket këndonjësi t' i analizojë e t' i qërtojë e t' i kuptojë vetë, po munda, dhe Auktori le të «konsultohet me ndonji koleg më kompetent» se si t' a shprehë mendimin e tij që ka dashur të na shfaqë me këto fjali «kaotike», e gjithashtu për perjudhën e katërt t' artikullit të tij që nis «Në këto mendime që po shpreh mbi Z. Koliqi . . . » e që këtu, për të mbajtur numrin e gabimevet në radhë të shtuar, duhet t' a shënojmë me 8.

Gabime semantike: 1. «gjuhës s' onë embrionale» = me fjale të huaj do të thosh rudimentale, dhe shqip të palavrueme; 2. à propos «=à ce propos ka dashur të thotë atje ku e ka përdorur; po frëngjishtja është gjuhë e huaj, të cilën i bir'i botës s' është i detyruar t' a dijë më mirë nga të tijën; 3. «Ka gabue taktikë»? Po, ju lutem, çë punë na paska aktika në një hartim letrar? Më duket se keni dashur të thoni methudhë! Kjo munt të shkojë ndofta; 4. «Përligjue» nuk do të thotë justifikue; për këtë kemi ligjuar dhe larë, shkarkuar, lehtësuar fajin, barrën; 5. «Arbitral» është përdorur për arbitrar, e në vafshim pas gjuhvet të huaja nga të cilat i marrim hua këto fjale, njëra me tjetrën kanë kuptime krejt të ndryshme; 6. «T'u konsultonte» = t' u kshillonte, të kshillohej me . . . , të pyeste . . . thonë shqip; po as frëngjisht apo italisht fjala e kritikut t' ënë s' ka atë kuptim q' ay ka dashur t' i japë n' atë trajtë!

Tashti po ju them me dorë në zëmër se u

lodha. Është për të zënë leshrat me duar kur sheh njeriu foshnja të këtila të dalin para botës si kritikë të një vepre poetike në çfardo gjuhe dhe hartuar e përkthyer prej kujt do qoftë. Kur them foshnja dua të them, natyrisht, në fushën e kulturës gjuhsore e letrare, se për vërsë munt të jetë fare mirë një djalosh i pjekur si edhe një tatëlosh i thinjur.

Edhe një pikë është për të vënë re në kritikën e . . . Ve-Rit: hiq citatat, në një faqe të vetme të Javës kam numruar më shumë nga 50 (them pesëdhjetë!) fjale të huaja, nga të cilat të pakën 40-ve mund t' u shpëtohej pa asnjë mundim as dëm. Dhe duhet shtuar që s' është një artikull politik, por letrar dhe . . . një kritikë letrare bile!

Z. Ve-Ri, kritika është pun' e rëndë shumë!

PROFESORI PEDANT

R ë j a

Gushakuqi si goditi

Çerdhen në pëmë, nëlt zânin njëti:

- Eni e gzonju, me gjith gëma

Më perket mue te tanë pëma. -

Nji ditë gzueshem rá aty pari,

Të nalten pëmë shikjon gjuetari

E si e mbati két landë të vjeter,

Do t' a pres - tha - nji herë tjetër.

Kur qe tēja kryet e qiti:

- Më perket mue pëma briti;

Në të jam rritë e njomë un lé,

Në trup e në gëma jam tue lé. -

D. ALEKSANDER SIRDANI

Nalt zembërat!

— Pse e ké qitë naltë, në ket saksí me këto lule kaq të bukura e të njoma, ket pleh qi i a vret synin atij qi e shëf?

— E kam qitë, mome të pasit nana, per me i bâ lulet me lëshue shtat.

Djali mbet përza, tuj u mendue: Mora vesht: kaq e tan në gerdí* lulet plehin, sá bainë mos m' u rritë mos t' a shofin».

Mendim i bukuri njëj shpirtit të paster, qi e kupton së vërtet se per me gjetë kthiell-tësí m' u argue së keqjet, duehet m' u njitë nalt.

Donisa

* në lundë, it. nausea.

Dobija e bibliotekës shpijake

Asnji shkollë, të jët edhe universitet, nuk mund t'apë një kulturë të plotsueme. Shkolla vijn për me na diftue drejtimin e një kulturës që duhet marrë mandej e plotsue me studjim e dishiplinë personale. Nuk duhet me ndëjë prae tue vrojtë vleftjen e frytin që ká të kryemt e shkollës, por duhet me vijue me trajtue e me dishiplinue menden me lexim që sejcilli bân në shpí të vet.

Ásht ndonji bibliotekë publike për sherbim t' onin; këto janë një ndimë e madhe për né e janë ngrehë pastafat që na të perfitojmë prej tyne. Ásht gjithmonë mirë të konsultohen për me caktue një rend leximi, për me njoftë librat e auktorët má të mirë mbi një argument që na intereson. Si gurra informimi bibliotekat publike janë të domosdoshme. Por asnji bibliotekë publike, sádo e pasun e komode të jët, nuk mund t' a xëvendsojë biblioteken e shpís.

Nuk mjafton mandej me shfletsue këndej e andej një liber për me pá gjithçka mund t'apë. Knaqa e vertetë ást me pasë nieri një liber të vetin. Si do që të jët, i lidhun keq a mirë, i shtypun dosido, me çmim të vogel, josë një veper pernjimend harti, vetem me një liber që ást i jyti ké për të pasë atë familjaritet, atë intimitet, atë lidhni që ká miku me mik, e që s' ké për t' a pasë kurr me një liber të marrun uhá. Për atë që e ndijn ket lidhni të plotë ndermjet librit e pronarit të tij, me marrë një liber uhá ást si me marrë uhá një mik të një tjetrit: shpirti i tij nuk ká me rá në godi me t'andin.

Një nieri i meçem ka thanë: «Mos lexoni shumë libra, por lexoni shumë». Ást e vertetë se pak sende të njoftuna e të peshueme mirë vijn má fort për ushtrim e të pajisun të mendes se një shumësi e pshtjellueshme njoftimesh të pa-lidhni e të blueme keq. Dija nuk ást e errët, por e kjartë e e caktueme. Njoftimi duhet të jet me siguri të plote. Qe sepse pak libra, permbajtja e të cillëve ást bá ushqim e pjesë e jueja, vijn shumë má teper se voluma mbas volumash leane pshtjellueshem. Leximi pa një drejtim në të sgiedhun ást má fort i damshem se i vjefshem.

Nuk ást e vertetë edhe se anden e lexi-

mit duhet me e marrë. Andja e leximit ást një nevojë e mendes s' onë që për natyrë kerkon vijimisht me dijt. Ká njerz që duket se kanë zotsí me xanë pá perdorue librat. Për me kenë se ndonji prej këtyne i kapë librat, tue fillue prej atyne që rrahin argumenta që atë má fort e interesojnë, kishem me thanë se kollaj fort që s' kishte me i lshue má doret e me e shtri shpejt e fort haptas lamen e njoftimeve të veta.

Mund të thohet se gati të gjith njerzt e permendun kanë pasë andje të madhe për libra, që u kanë sjellë të mira të mëdhaja. E vjen prej vedit se për me pasë zotsí për me krye má së miri e me knaqësi detyrët e rangvet má me randësi, duhet me pasë njat shumësi njoftimesh e informimesh që mund të merret vetem tue pasë familjaritet të vijueshem me libra. Mund të thohet se eksperjenca nuk mund të xëvendsohet, pse bota lypë veprim má fort se teorí e pralla, e se zotnuesat e shoqnís kanë për të kenë má fort njata që i bajnë punët se njata që i lexojnë nder libra. Këjo ást e vertetë: për ást edhe e vertetë se veprimi praktik i njatyne që lexojnë libra, ká për të kënë gjithmonë má i mirë, ma i dijshe e má i frytëshe se veprimi i njatyne të tjerve që librat i kanë në mni.

Librat që do të mbahen në biblioteken e shpís duhen sgiedhë me qellim që të pregatitë nieren për jetë të gjytetarit. Duhet me pase libra njherë për një kulturë të pergjithshme, e mandej duhet me pasë libra sá má të këthelltë për atë degë mbas së cillës lexuesi ást dhanë. Lypen mandej libra axtuesa e nuk do të mungojnë librat për zojen e shpís, pse po i hini në qefë kësajë leximi, themelimi e mbajtja e bibliotekës së shpís ást e sigurtëme.

Në këtë se gjytnimi duhet perhapë, ká për të i u mrrijt këtij qellim vetem me inteligencë e me vullndet të mirë, me fuqí d. m. th. të mendes e morale t' intelektuale. Këjo fuqí mund të kthehet vetem tue soditë, nder libra, punët e mëdhaja e tue u perpjekë me mudi-me të balta. Nieri ást njashtu si të mendojë në zëmer të vet.

Cirka pastruese

Snobizmi nder emna

Është edhe një llojë tjetër snobizmi – përveç atyne të pershkruem aq bukur prej Zot. Ç. në një artikull të botuem tash do kohë në «Cirke» – që ka lshue kaq rrëjë të kthella në jetën e disa shqypetarëve, – veçanërisht shkodranëve – së ka mbërrijte m' u bënë petk e s' dallohet më prej natyrës së tyne, por që fort i a vret veshin e i neveritet atëdhetarit të vertetë që ka për ideal të rrejtunit e kulluet të gjuhës shqype: ky është snobizmi m' e italianizue ëmnin e vet, m' u thirrë me ëmen të huej, sado që ai ëmen gjindet në shqype, i shartuem në palc të sajë, edhe i përdorun tash 2000 vjet e tektej!

Ky lloj snobizmi ka shumë kohë që ka depertue ndër në, por në kohën e mrëme ka marrë edhe më haptë. Shetite Shkodrën gjithkrah, shif tabela dugajësh, shko neper zyrtë e ndij ëmna nëpunësash, hën mandej neper shkollë e aty edhe më fort se njëti, gjithkënd ka me të ndi veshi: *Tonin, Gjovalin, Paolin, Bep, Çesk, Sander*, etj. etj. Eprë të gjithë e dijnë, e ata që i përdorin, edhe më tepër, se shqyp ata ëmna thohen: *Ndoc, Gjon, Pål, Zef, Frano, Lekë*; pse prë m' u thirrë me ata ëmna që janë të marrun gjall prej italishtës? Snobizem, snobizem e kurrgjaj tjetër. U duket atyne prindërve që u njesin fëmijë asi ëmnash (që mandej u mbesin për gjithmonë) se në ket mëndyrë donë m' e diftue vedin më të *çivilizuem*. *Pål* është ëmen malcoresh, – thonë ata – në sa që *Paolin* kumbon më bukur e është më *carino*, jo *Ndue o Ndoc*, ruena Zot, por *Tonin*, ose *Anton*, si ka dalë moda tash, sidomos kurr është përpara ndonji Pr. o ndonji Dr.

Gjithashtu thuej edhe për ëmnat fëmnorë. Nuk e di në se këta pak rreshta të mij kanë me i rënë në sy ndonji zojushës *moderne*, por sugjere që këto kishin me më mbetë në qafë e me më vëre vigmen kurr un t' u tham: Pse i thonë vedit *Domenikë* e jo *Dilë* shqyp? Pse *Albinë* e jo *Bardhe*? pse *Silvje* e jo *Bjeshkë*? pse *Rozë* e jo *Drando*, pse *Venerandë* e jo *Prëndë*? pse *Marije* e jo *Mëri*? – *Mëri*? *Prëndë*? *Bjeshkë*? *Bardhe*? *Dilë*? – kishin me m' u pergjegjë tuj u ngerdheshë buzësh. Ëmna katundaresh! Na jemi gjytetse, jemi të *çivilizuem*, s' mund të thirremi si ato. — Që snobizmi i gjall, snobiz-

mi kâmb' e krye. Së gabim, së verhim! Ata e ato s' mëndojnë se m' u thirrë shqyp-tarisht nuk a marrë, por kreni, e në kjoftë se sod gzojmë një Shqypni, e kemi në sajë të *Pålave*, të *Lekëve*, të *Dilave* e të *Bjeshkave*, se jo kurr të *Paolinave*, . . . *Albinave*, etj.

Çka thaçë për ëmnat e syperm të huej që ndihen më fort në Shkodër, vënë edhe për ëmnat e një pjesës tjetër të Shqypnis, si: *Pavli, Jorgji, Fan, Mihajl*, etj. (shqyp: *Pål, Gjergj, Shtjefen, Mëhill, (Hilë)* etj.)

Por, — munden me më kundrështue ata disa prind snobista — na u njesim fëmijë ata ëmna të huej pse paraqesin idën e svoglinit me të cillen thirren fëmijë gjithkund në botë, por në gjuhë shqype, svoglimi nuk bëhet. Si do të thuesh *Paolin*? *Pål* i vogël?

Ky kundrështim është fare i pëtemel. Svoglimi në gjuhë shqype mund të bëhet fort lehtësisht, e gjuhë e gjallë e popullit na paraqet shembuj të pënjehun svoglimi. Kështu svoglimi i ëmnit *Pål* është *Palush o Palokë*, prej *Pjeter* bëhet *Pjetrush*; prej *Zef, Zekë*, prej *Frano (Fra)-Nush*, prej *Gjon, Gjokë*; prej *Ndrë, Ndreke*; prej *Ëjell. (Ëjl) Lush*; prej *Llesh, Lekë*; prej *Prënd, Prenkë*; prej *Pashko, (Pa) Shuk*, prej *Mark, (Marka) Shan*, prej *Ndue, Ndoc* edhe *Ndokë*, prej *Mëri, Mrikë* e *(Mri) Kushë*, prej *Dilë, (Di)-Luke*; prej *Prëndë, (Pren) Nushë*, etj. etj. ¹⁾ — Prandë këta ëmna i pergjegjin plotisht svogluesave në gjuhë të huej që jemi tue përdorë për farë nevojë.

Prë o zoja e zotni e zotësia, ju që doni me këndë të *çivilizuem*, sillemi m' u gjytetnue tuj i shporrë ato svoglime në gjuhë të huej e m' u thirrë me ëmen e me trajtë shqyp. Ëmna europjanë po, pse nuk do t' i bëjmë boshit gjytetnimit europjanë, por në t' i trajtojmë sikurse përdoren e janë bënë në natyrë të shqypes qysh tash 2000 vjet e tektej. Mohimi i karakterit të gjuhës nuk a shpë *çivilizimit*, nuk a gjytetnë, por shpë pë-zotë mëndore që në fund nuk a tjetër për baballarja më e madhe.

LUL SHKURTI

1) Të jenë orot kompetentat prej ëmnave të përmendun, çka ndodhë ka munde me u rrshitë, se mrapashtesa më e shpejta svoglues është K. Prandë kta të sosun që shifet se a kaq fort i rënë në natyrë të gjuhës. (pse mos të përdoret për më për a edhe [svogluesin e ëmnave tjerë, posë të përvetshmeve (p. sh. derë, derkë, drasë draskë, etj.)

NOVELË

M U H J A

Pershtypjet e Djegagurit

— Uf! sá të nxehtë ká bâ sot, xûe me thanë Muhja tue u sjellun kah shoqi i vet qi shi njetëherë ishte tue bâmun hesapë me mënd se per sá kasbatë mund t' a hante një rrotull buk sá hâna 'e plotë qi kishte filluemun me shetitë neper kupë të qiellës; besa mirë bajmë me u çue edhe na e me shetitë pak pse nuk u qit mâ tue ndëjë në ket mndyrë.

Të dy burrat e mirë, qi e kishin zakon me bâ mâ shum punë se fjalë, pá shtue tjetër u çuene.

Rruga Washington qi çë prejë Dudajve të Reja e deri tu Prefektura ishte bâmun me të vertetë qëndra e shetis e familjeve shkodrâne, ishte mbushë me popull gjithfarë klase. Grà të veshuna më kostumin e bukur kombëtar shkojshin e vijshin të lume n' at shetë; zojusha të stolisuna per bukurí kush në një mndyr' e kush në një tjetër hecshin me nota si të dojshin me i majtë kohen bandës qi në lulishten t' onë poetike kishte fillue me marrun disá copa të zgje-lluna muzike.

— Po njato grá ku shkojnë? i a filloj Selimi tue i dhanë një herë seters qi i kishte rrshitë prejë njânit krah, e tue shikjuemun disá grá të cillave u dukte se nuk u kishte bâ zëmra me i a mājte mâ giatë jazin çarçafit.

— Ku shkojnë? oh! zor 'i madh me e dijtë. Deri tu Prefektura.

— E mandej?

— Mandej deri tu Dugajt' e Réja.

— Epo mandej?

— Mandej rishtas mrapa ktheu, e deri tu Prefektura.

— E po deri kuer more kshtu shko e eja?

— Eh! deri sá t' u shkojnë mëndja tu dar-ka qi sigurisht do t' u kén marrun shkrum në zjerm, shtoj Muhja tue perdredhë dal-ngadalë me maje të gishtave njanen maje mustaku.

Në ket ças, një autobus qi nuk u dukte se ishte market shqyptare e qi s' e dinte se në qytetin e Shkodres «është i ndaluem vrapi me makinë perte dhet kilometrave n' orë, e se kunder-vajtsit giobiten rreptsisht» ndeshi pak si

pádashtë në njânin krah të Muhos, e madje, në mos t' ishte ky i zhdervjellrë, per pak e gjá sá s' kje tue e bâ lash nder rrotat e mdhaja të veta.

— Pardon . . . u ndie një koncert zânesh gjithfarë notash qi duel prejë makinës qi s' kishte aspak perizë në të ngâmë.

— Zoti i u marroftë të gjithve grumull si jeni, i a u pritë Muhja tue e shkundë per brakesha qylahin e bardhë qi i ishte hjedhë në një skáj të rrugës; a ká bâ kund vakí kjo punë? Në godi me të çue në jetë tjetër e mandej . . . pardon . . . athue se me at fjalë po t'i paguejnë të gjitha damet! Jo more, tek i kena kto shoferat t' onë, por di Zoti e janë pak mâ të njerzieshem, pse edhe po u tokoj ndo 'i herë me i a dá kuej makare katersh rrashten e krës, së pakut, a u vráve, ndalen e i thonë, por kta, kta s' ndiejn' aspak, lshojnë njatë fjalë . . . e lamtumir' e udha e mbarë . . .

Nuk kaluene shum minuta e i a mbërrijtne edhe një kater autobusa tjerë të mbushun me gjithfarë ftyrash qi u ndalne perpara kafes Park.

Dal-ngadalë qe se erdhen edhe Muhja e Selimi, e edhe kto si shum tjerë, tue mos pasun punë tjetër, u ndalne me pá se çë farë mallit po u zhgarkôte prej atyne makinave aq të rrezikshme.

E çka me pá se:

Pleq pá dhamë në gojë me pantallona të shkurtat si fëmija, zoja të ribetuna jashtë kuadri e piripique si të réja, djelm me flokë të giatë si varza, e varza veshë me pantallona si djelm; kush me 'i gjysë botillet e kush me 'i çerek këpucet, kush me kostum bajet e kush edhe fillë në pizhamë late, jo ndryjshe, por athue se kishin ardhë në Shkoder vetun per me fjet 'at natë, me u ditue shkodrânve se çka është kostumi i kësaj e pizhama e natës

— Mazalla! foli Selimi tue ferkue një herë me shpallt e durrë sýtë; a e beson Muho, shtoj mandej në as pak heshtimi, se mue kishte më m' ardhë turp me ndëjë veshë n' at mndyr' edhe mbrenda kater mureve të nalta të shtë-

pis s' ëme, se lëne mâ me dal' e me u sjellë posht' e perpjete neper qytet ashtu si ato gadi krejtë p'cak.

— Oh! ty po e dij edhe une se kishte me të xanë toka, i a priti Muhja tue u qeshë lezetshem, pse ti ende nuk jë i qytetnuem si ato. Eh! more shoq, lypen qinda vjetsh, a po ndien çka po të tham? . . . lypen qinda vjetsh per me i a mbërrijtë qytetnimit të tyne.

— Lypen qinda vjetsh per me u çoroditë si ato? pyeti Selimi tue hapë çuditshem shtë, e prâ mue më duket se kishin me mjaftue vetun pak minuta; qe per shembull: hiqi kpuct' e çaraptë, zhdesht setren, shpervilë këmishen, hiq qylahin, zhdesht te e fundi edhe brakeshat e ké me pá se nuk ké me i a lanë aspak dalë, e madje né të shkoftë mëndja me i a kalue ndopak qytetnimit të tyne, mos prito e zhdesht edhe . . .

— Prâjë! He fanatik ndoset se ti s' din se në çë jetë jë. i a prëu fjalën në gojë me t' eger Muhja; jam i marrë une qi filloj kso bisedshë me ty; e pá shtue tjeter u pshtet per një pëmë t' udhës e vûe me shikjue turistat qi hjejshin në kafë.

Tekembramja autobusat ishin shprazë krejtë, e populli kureshtâr per gjithshka vinte tue u shtuemun perher' e mâ teper. Nji zotni i randë me krahë të krygjzue mbî parzem kishte ndëjë plot madhni në derë të kafes si të donte me i urue turistave mirseardhjen. Krye kamerjeri aristokrat i kafes ngitëte me dy-tri tabake në dorë herë tu 'i tavolin' e herë tu 'i tjeter me nji hap aq të zhdervjellhtë, sá qi po t' u kishte vûe kush mir' oroe nuk kishte mbujtë me ndëjë pá thanë se «dinka me kcye edhe sharleston». Nji kamerjer tjeter, të cillit deri neni i madh i kravatës i kishte rrshitë n' e majtë prej enthuzjazmit të mbrëndshem s' dinte mâ se ku ishte; ngitëte herë tu ndo 'i turist e herë tu ndo 'i turist, tue i kapë kuej valigjen, e kuej ashtu si në habi edhe doren. Në lulish-ten e mbushun me popull edhe banda teke-mbramja kishte fillue me marrë zëmer: nji flautin teshmâ ishte zhgrehë në vâj kahë nuk i a delte me e pajtue basin filozof e çapajret materjaliste.

— Brë, se ç' e ká birra sundte! xûe me thanë Selimi tue i rá ballit me shplakë të dorës e tue vûe oroe disá burra qi mbushëshin e

shprazshin nji mbas tjetret gotat e birrës. Â krizë se jo pallavra! . . .

— Po si kujtove ti? i a priti me 'i herë Muhja; madje duhet me dijtë me i sajdisë miqt; kur të vijnë miku tu dera si ké me i a bâ? . . .

— Me pí, ë? . . .

— Jo more, por me u bâ ndër mysafirve.

— Tue pí vetë po?

— Po njashtu mâ; ku tue mbush' e ku tue shprazë, e, qefi madje s' bâhet ndryshe. Mandej, nder kso rásash edhe po u shit makare ndo 'i teshë shtëpíjet, ose së pakut edhe gjybja e grues per me u dukë diçka nder sý të tjerve, nuk ká kurgjâ, pse ashtu e lypë koha, e lypë piligrami . . . a po din ti? . . . e lypë piligrami . . .

Uder kaq ortë kalojshin pá u kujtue, e gazi e qefi vijshin tue u shtue perher' e mâ teper. Nji krye kaut mbî dy shpatlla hamâlli kishte hypë në nji karrikë e donte me mbajtë nji tjalim; klientat e kafes, tue i rá sá ku mbujshin tavolinavet me gota birre pretendojshin heshtje e qetsí . . . Njatje në nji qoshe nji djalosh kishte kapë nji bel-thyeme (në godi me i thye edhe brîtë) e kcente në nji valzer të Chopin-it; pak mâ andej nji tjeter gjelosh shalgiatë të cillit, deri prejë mustakve i kullonte birrë, hante hekur nder kambët e veta qi nuk i ndigiojshin kurrresi me i a mbajtë kohen muzikës . . .

— Muho, a më bajnë sytë mue, a por diçka po lot njatje n' at qoshe? pyeti Selimi tue i rá lét me dorë krahit të shoqit.

— Ta merr mëndja more Selim; gjegji Muhja; e madje kishte me kënë mârre per né mos me ndodhë, në të gjith ket fagë kallabllëkut, ndo 'i mos marrveshtje e vogël.

E me të vertetë, shi njatëherë bash në kokrren e qefit, nji burrë shem elegant e flok shprishun, me njânen dorë në brez, e me tjetren tue rrahë sá ku majtë grushta tavolinen britëte me sá zâ kishte në fyt: Dueadëlin . . . Kushdo t' a kishte ndie tue bertitë n' at mndyrë do të kishte mendue se aty do të kishte ndollë ndo 'i horlek i madh fort, malla burri i mirë kishte mbet 'i shndjrzue me fagë tjerve pse balerina qi deri njatëherë kishte kcye me të, tash kishte sikue e po kcente me nji tjeter.

— Eja Muho, njatë të shkojmë në shtëpí me mâ mirë, tha Selimi tue e kapë per krahit shokun e vet; eja se deri nade kush e din se sá babiloni ká me luejtë ktu . . .

L u p i

Çashtja fëmnore

Çashtja fëmnore është një çashtje kaq me randësi sa që janë vjet e vjet që shkruhet e flitet ndër vende të gjytetnueme e ene nuk kanë mrrijë në një teori perfundimi që me kenë e pranueshme prej gjithkuj. Dikush e don gruen më fort shpijake, mbretneshë në familje të vet, e zoja me cillti që lypen për edukaten e fëmijvet e për të mbaren e shpís. Dikush e don t' emançipue, që të marrë pjesë në jetë baras si burri, njipernji, në të tana zyret, në veprimet e jetës shoqnore. Një grue-burrë, si me thanë. E tjera teorina që rrinë ndermjet këtyne dy teorinave ekstreme.

Edhe ndër në çashtja e edukatës së femnave, asht bënë një çashtje aktuale. S' ka ditë që nuk shëf nieri ndo 'i artikull të gjatë që të flasë mbi gruen, s' ka bisedë në të cillen mos të permendet çashtja e grues. Por një çashtje kaq me randësi shumë herë rrahet pa pasë atë kthellsim mendimesh, atë pregatitje studjimesh e seriozitet që e lypë vetë çashtja. Shkruhet e flitet syperfaqisht, mbas hamendes, për snob, veç sa me u dukë se kemi një mendim t' onin rreth një çashtjes aq . . . terbjekëse.

Porse, pse flitet shumë herë gabueshem, nuk don me thanë që nuk është mirë që të flitet. Æsht bile shumë e nevojëshme, sidomos për vendin t' onë, mbasi grueja asht faktori më i parë i gjytetnimit të njëj populli. Grueja, mund të thomi ka në dorë kohen e ardhshme, pse në dorë të sajë është fëmija, trajtimi i tij, plasimi i shpirtit të tij. Misjoni është i naltë, edhe grueja duhet të jët në naltësi të këtij misjoni.

Deri dje, të thuesh, nuk asht kenë për në këjo çashtje. Grueja mrenda kater mureve të shpís, tue folë për shumicen e madhe, përveç që nuk ka mujtë me kuptue, n' atë gjendje që asht kenë, misjonin e vet, e ka pasë fort të kufizue veprimin edukues. Ranga e sajë asht kenë me rritë fëmij materialisht, me punë punë shpije sa të duesh, por ndo 'i rangë tjetër nuk ka pasë. Nuk ka pasë një misjon në veshtrim të naltë të fjalës.

Djali, porsá ka lshue pak shtat, ka dalë në punë. Trajtimin e shpirtit të vet nuk e ka bënë shpí, pse nana as nuk ka dijt, as nuk

ka pasë influencë mbi të; as nuk e ka bënë shkollë, pse shkollë atëherë nuk ka pasë; por e ka bënë mjes të mëdhajvë. Kështu ka marrë virtytet e të mëdhajve e më fort veset e të mëdhajve. Æsht ba burrë para kohet. Një edukatë të njillojshme, të vijueshme nuk ka mujtë me pasë.

Këjo edukatë, kaq e mangët, ka mujtë me bënë disi ndër kohina tjera, pse atëherë jeta asht kenë krejt ndryshe, asht kenë shumë ma e fjeshtë. Djali ka dalë në pazar, me shitë, me blë a me ushtrinë ndo 'i xëje. Ideali i tij ma i parë . . . me kenë trim, mos me mbetë kurr i koritun. Vajza mandej, mrenda kater mureve të shpís, nuk ka pa shoqní me sý, përveç njatynë pak vetve të familjes së vet. Ideali i sajë . . . me kenë kukull. Ideali i sajë edhe urdhni i tjerve. Ndo 'i vullndet të vetin, mendim të vetin nuk ka mujtë me pasë pse . . . kuklla nuk mund t' i kët këto cillsí. E këjo kukull mandej asht bënë nanë!

Jeta sod ka ndryshue, e prandej edhe nevojët janë të ndryshme. Lypen djelm e varza me parime të shndoshta, me njoftime të hapta me një gatim ma të plotsuem, për me dijt e me mujtë me qindrue e me vallzue ndër perpjekje gjithfarësh që ndeshë nieri sod në shoqní. Por nuk asht punë që báhët me pasë djelm e varza në naltësi të nevojve të kohës së soqme, kúr edhe nanat mos të kën një edukatë e një kulturë. Prandej duhet me formue nanat, e nanat e nesers. Qe problemi i madh. Problem i vështirëshem e delikat sa s' ka, sidomos për në shqypetarët që jemi të shtypur prej kohës t'a shvillojmë me hapa të mëdhaj, e jo gradualisht si e kanë shvillue të gjitha vendet tjera. Të sgi-dhant e këtij problemi mëdh, ma fort se s' mendohet, prej një koncept jete, prej parimeve filozofike e moralit të nalt, po kënë të gabueshme, edhe ardhja për të kënë e gabueshme. Æsht një hap i madh që duhet me i a marrë masen e rre, se për ndryshe vëmë në rrezik kryet: kryet e ketës kishte me kënë ai i lomt.

Kush e ka në dorë e kuje i perket të sgi-dhant e këtij problemi? U perket të gjith atyne që kanë dashtëni vendi, por — na lëni t'a thomi — influencen më të madhe e kanë djelmoçat e — po shtoj — njata që vënë prej së perjashtimit, sidomos disa prej tyne që nuk u

kanë rá fort mrapa këndimevet, per të cillat kanë shkue, porse janë specializue . . . në skencë t' estetikës femnore. Këta, asht e dijtun, janë arbitra per veshë të gravet e të varzavet, per bukurí të fëtyrës e të shtatit të tyre, per të hecun, per sjellje a per shpirtë të tyne.

Natyrisht i gjikojnë mbas shijes, mendet, e zemres së vet, qi i kanë formue e pajisë në një shoqí e cilla má të shumen nuk asht shprehja e vertetë e një gjytetit, e kanë avitë njerz pak a shum të dyshimtë. Nuk kanë mujtë me marrë një gjytëtnim të vertetë, por tepricat - në kjoftë se mund të thohet këshû - e gjytëtnimit.

Por gjikimi i këtyne djelmoçave, qi ka dashhtë Zoti nuk kemi shum, ka influencen e vet në shoqí, sidomos nder varza. Të ndëjunit perjashta, veshja e tyne natyrisht e kujdesëshme e me shije, i ep një prestigj nder to shum má tepër se mund të kén . . . një filozof. Nieri don me kenë njashtu si e pelqen bota, jo má . . . varzat. Edhe gjymtimet i a kande kúr këto gjymtime janë të pelqyeshme prej të rijvet.

Por Shqypnija nuk ka nevojë per kuklla, të jén këto edhe okcidentale. Kemi nevojë per grá e varza me karakter, të kén një kulturë të mjaftueshme e mos t' u mungojnë kurrqja per me dijt me rritë fëmijt si e lypë koha e soçme. E si grát shqyptare motit, me zemer burrash, u kanë dikue fëmijve në zemer trimnín e i kanë nzitë me luftue kundra anmikut, njashtû sod duhet t' u shtijn në zemer ideale të nalta, per punë të mira e të mbara qi pret sod Shqypnija.

Po «Cirka» e jonë, e perkobëshme populllore e per familje, a thue nuk mund t' a bájë ndo 'i të mirë, tue thanë fjalen e vet në ket çashtje? Né na duket so po, mbasi «Cirka» lexohet mjaft, sidomos prej zojave e zojushave. Prandej një rubrikë pastafat per to mendojmë se asht shum e vjefshme e e dobishme. Këtë e kemi pasë në mend ká dit. Po kush me e shkruet? Një shkrimtar i permendun, qi ká shkruet «detyrët e trimit» e qi asht vñe me shkruet mandej edhe ato të grues, e ká lanë ket punë të gjysë, tue shprehë ket mendim. «Më duket se nuk kam kerçik per ket rod pune e jam i shtyem me mendue se per me shkue «Detyrët e grues» lypet më fort një grue se një trim».

Në ket mendim jemi edhe na e prandej e kemi shtye deri sod pa i a nisë kësajë rubrikë. Por në numer t' ardhëshem kemi m' e fillue, mbasi një zojë qi ká ndejë gjatë në një gjytet të madh t' Europës e pajisun me kulturë qi lypet, e zoja, prandej, per me mbajtë ket rubrikë delikate, na ká premte tek e mramja bashkëpunim e vet.

Parva favilla në numer t' ardhshem ká me ju folë jú, zoja e zojusha.

NE HIJE TE ROZAFATIT

Nji çfaqje e bukur e Shkollës "Skanderbeg,,

Të dielen me 12 të këtij moji xansat e Shkollës Plotore «Skanderbeg» kanë dhanë një çfaqje të bukur argtimi. Monologu, komedija, loja e koret të hartuem e të sgiedhun me shije, kjene çfaqë e këndue kandëshem prej amatora-ve të vogjel, të mësuem e t' ushtruem me kujdes. Nji çfaqje, jo monotone si ndodhë sá herë nder këso çfaqjesh, por e zhdervjelltë qi mos me të lanë asnjë herë me u merzitë.

Para çfaqjeve Z. Zef N. Pali, drejtori i Shkollës, mbajti një bisedë të shkurtë, por shum të bukur e të vjefshme per ndigiuessa, shumica e madhe të cillëve ishin prind xansash.

Dy arkitekta të ri shkodranë

Uder këto dit këthyene n' atëdhë dy ingjenjerat arkitekta Z. Z. Ndoc Mileta e Gjon Krroqi, mbassi kryene lumnisht studjimet në Shkollën e Naltë t' Ingjenjeris (në fakultetin e Arkitekturës) në Torino, kû u laueuene me daten 31. 7. e 31. 8. k. v. mbasi diskutuene me sukses te plotë si téz laue i pari projektin e paraqitun «Kinema - Theater» e i dyti atë «Grand Hotel».

Atëdheu i ynë pson një muagesë të madhe ingjenjerash pergjithsisht e arkitektash veçanërisht, aq má fort të ndíme në ket kohë kúr në vëndin t' onë gjithçka ást per t' u ndertue; prandej kemi pse m' u gzue per këto dy fuqí të reja qi po i shtohen vëndit t' onë.

Dy neo-ingjenjeravet i paraqesim pergzimet t' ona e i urojmë karrjerë të shkëlqyeshme.

Bibliografi

I mbërrjten Redaksis:

— *Fascismo conquista proletaria.*

Vasil Xhaçka — *Si t' u rritin fëmijët*, Tiranë, Shtypshkroja «Shkoder» 1937, çmimi Lek 2.50

Na lajmojnë se libri «Popolo, lingua e letteratura albanese» cillim na se 600 faqesh i Prof. Papas Gaele Petriti t' Seminarit italo-shqyptar në Palermo asht mbare së shitunit.

Ást një shariq gazmuet per ket sukses letrar të një veprë t' Shqypnín të botueme në gjuhë italiane. Sukses i nderon boten intelektuale italiane per ket interesim të gjáll per atëdhë t' onë, e qi má fort lypset theksue tue dijtë se libri ká një çmim të naltë per xhepin e setçillit, L. it. 65. —

Shpresojmë se auktori ká me botue sá má parë edicjoni e ri.

Bisedime të shkurta

Rreth konkursit per dramën kombëtar

Mbas një lajmit të botuar para disa ditëve prej fletores «Shtypi», në konkursin e shpallun prej komisionit të 25-vjetorit për një dramë kombëtarë duhet fitues Z. Xhemal Broja, një student shkodranë 19-vjeçar. Nuk jemi në gjendje t'apim gjykimin t'onë mbi veprën fituese, mbasi kjo deri tash, jo vetëm nuk është botuar, por as nuk njihet argumenti i sajë, ë bile as titulli. Me shka kësaj mujtë m'u marrë vesht, dihet vetëm se drama i Z. Brojës i ka lënë shumë mrapa në klasifikim konkurruesat tjerë. Auktoriteti i ri i paraqesim prandaj përgzimet t'ona për fitimin e merituar, në sa përsim që vepra e tij të dalë ngadhnjese edhe në shkenë, në rrasen e krenimit historik, përpara publikut shqiptar.

Me këtë mueren fund dy konkurset letrare të shpalluna prej komisionit të 25-vjetorit, e kësaj rase na ep shkak me bënë disa konsiderata rëndi së përgjithshme.

Është e para herë që në Shqipëri u shpallne konkurse letrare prej një organi qeveritar, e kësaj rase ka dëftue në mënyrën më të kurtë, se ato kanë zgjue interesimin më të madh në qarqet intelektuale e i kanë dhënë shkas edhe fuqive të reja të djelmnis që rreket me bënë hapat e parë në lamen e letraturës kombëtare. Jemi prandaj të mëndimit se konkurse të tilla, me çmim kaq o edhe më të vogël, kishin me këndë shumë të dobishme t'u shpallëshin për gjith vjetë prej Ministris s' Arsimit e cila nuk duhet të kufizohet me këndë vetëm dikasteri i shkollave, por duhet të jët si qender dritëlëshuese për të gjith kulturën kombëtare. Kësaj konkurses bënë rregullisht pë i a dë nder të gjitha vëndet e gjytnueme, të shpalluna jo vetëm prej qeveris, por edhe prej enteve të ndryshme kulturele. Kësaj ente nder në mjerisht sod për sod mungojnë, e prandaj veprimi duhet të përqendrohet rreth Ministris s' Arsimit. Djelmnia si edhe të gjith intelektualt përgjithsisht kishin me marrë një hov të posaçem me punë në lamen e kulturës, pse, si dihet, jo veç çmimi, por edhe krenia me dalë i parë nder tjerë, janë një nxitje e një shkas i fuqishëm për të gjith në të tanë botën. Kishin me mujtë m'u shpallë konkurse jo vetëm letersijet, por edhe

për vepra e monografia historije, etnografije, historije, e çë do shkence tjetër që ka të lidhur me kulturën e kombit e hulumtimin albanologjik. Për bilancin e Ministris randimi kishte me këndë një gjë aspak e madhe, por i paçmueshem fitimi në lamen e përparimit t' Atëdheut. Që, për shembull, edhe përgatitja e teksteve shkollore pse mos të lëshohet me konkurs? Shpërblimi që zakonisht epet për ta është mjaft i rëndësishëm, sa me bënë me marrë pjesë forcat më të mira arsimore. Në këtë mëndyrë kishte me ju mbyllë shtegu për mëshërir edhe çë do hatrit o favoritizmit që ka mujtë me ndollë deri sod, tue i u dhënë më të mirit mundësija edhe e drejta m'u afirmue.

Rreth ekspozitës së Parisit

Prej një burimit të sigurtë marrim vesht se drejtimi i ekspozitës ndërkombëtare të Parisit neper mjet të Legatës frange të Tiranës ka dërgue dy ftesa për dy drejtorë o kryeredaktorë fletorësh ose revistash shqiptarë, të cillëve kështu u epet udhëtimi për Paris e të këthyem gratis. Nuk ka dalë në shesh deri tash se cillat fletorë ose revista janë caktue prej Drejtoris së Shtypit t'onë të përfitojnë prej ftesave në fjalë, por na jemi të sigurtë se ajo Drejtori ka me i dë drejtësisht dy ftesat ndërmjet një fletorës e një revistës. Nuk është e para herë që thirrje të kështilla i dërgohen gazetarëve t'onë prej shteteve të huaja: jo më larg se vjet një tubë gazetarësh të kryegjytetit pat vizitue Italin e Austrin mbas fimit t' atyne vëndeve. Mbasi është e dëjtë që prej këtyne rrasave të përfitojnë me rradhe të gjith gazetarët shqiptarë, marrin lëjen me siguri bindjen t'onë që Drejtori e Shtypit nuk ka me lënë mbas dorës shtypin shkodranë i cili me një fletorë e me tri revista që ka (posë tri tjerave fetare) është nder më të pasunt e t'organixuemt e Shqipërisë.

Mbasi në këtë kohë, pse e perkohëshmja gjëndte në shtyp, mbetne për numer tjetër: «Fjalimi i Sh. T. Ministrit Shtatku» e «Pjesë-marrja shqiptare në Panagjyrin e Bari-t».

POSTRIBA

(Vijon prej nr. 28-29 fq. 216)

Kur i shitën të gjitha pëmët edhe u ngjitën nalt mbassi u err, vajza i thirri shoqet e veta për darkë. E bija ndër s' t' et i pyeti shoqet se ç' përshtypje u kishin bërë varzat ushtarvet turq.

Të gjitha njaj goje përgjegjën se ata njerz s' e kishin mënden ndër fëmna, por blejshin pëmët edhe epshin të hollat, jo në dorë nga friga, të mos i u ndeshshin gishtat e tyne me ata të vajzavet, por i u hiedhshin për tokë, pa çue s'yt me i shique a ishte vajzë a grue, e ré a plakë, e bukur a e keqe.

Mandej mbas pyetjes së tjetër vajzat përgjegjën edhe, se vëneshtat e kopështijet nuk ishin prekë aspak, sa q' kokrrat e pëmvit ishin tha ndër filiza, kah s' i kishin këputë.

— Qe prà o babë, këto gjëna tregojnë se Turqit kanë për t' a pushtue kalën, pse ata s' e lakmojnë gjënë e huej, s' e kanë mënden ndër plaçka të banorvet, as ndër fëmna t' anmiqvet, por qellimi i tyne është, vetëm me bërë, q' flamuri t' i u valojë and e kând botës!

— Jo o bijë s' asht e mundun për çka thue, në sa njallet ky gjel, q' asht tue u z' e ky peshk, q' po fergohet, aq mund hyjnë Turqit në këtë vënd.

Me njiherë mbas këtyne fjalvet gjeli bëni vring mbi myz të kusis, rrahi krahët e këndoi edhe peshku këceu prej fulteres në tokë, tue u rrahë me kërkue uj.

Në sa biseduen kështu at' e bijë e shtazet u ngjallën mbrënda pallatit, q' thohet se ishte b'ri saranxhës, nji ushtar i a befi për t' i d'itue komandantit të vet se Turqit e pushtuen kalën. Pa vonesë ky ushtar lajmz' i, qe prë prej shpatës së nji rojtari të pallatit, si mbas urdhnit të komandantit. Mbas tij edhe nji tjetër i a befi, por edhe këta e gjeti i quhetit fat i të parit. E kur i treti, me i lajmue komandantit, u duk në derë të pallatit, vasha u çue në kambë tue i gërthitë:

— Bab' - o, mos mabyt kot gjind, qit - e kryet në dritore e shiqo - e ndër bedena flamurin Turk, q' është kah valvitet!

ç) AMARAJ: Këjo lagje xën fill prej kalás, kah ana e lindjes e shkon për të gjatë, në nji luginë të ngushtë, në të dy anët e Kirit, me sasí toke e shpijash të njinjishme sa andej sa këndej e sosë përtej urës së Vizit, deri aty ku ky lum then qafën, me kufi t' Urës së Shtrëjtë.

Amaraj njuhë 10 shpija me gadi 100 banorë.

Këjo lagje e mëshehtë, në mes të kodravet të nalta e pyllore dikur streha e cubavet, njerzvet, b'këqij, është themelue tash 70 80 vjetë e këndej, m'atpër prej banorvet të kalás, të cilët tue i pasë tokët

këtu, me gjetë jetesë m'atë gjënë e punë m'atë lehtë, kanë ardhë e zënë këtu vënd.

Muret e dy ndërtesavet të reja, pa-mbëloje, shifën në këtë vënd; këto janë goditë tash shpejt prej nji shoqnie italiane, e cila deshi me punue tu rriba, aty ku uji bie thik, për elektrik.

Prej banorvet të këtij vëndi rradhë shifet ndo 'i mashkull m'atë se 30 vjetësh, pse të gjithë i pat vra Mali Zí, në vjetin 1912.

Me shpalljen e luftës së Ballkanit ushtria e Malit-Zí, pa shprazë asnji pushkë erdh deri në Vorfë, ku mbas nji luftimi të shkurtë, ushtria turke përzí me Shqiptarë qe thye e Malazezët, përshekuen Boksin, Drishtin e Mesin e erdhën deri në Myselim. Këtu ushtria turke mbas nji luftimi i theu Malazezët edhe i përzuni përtej Kirit. Kur ushtrí tjera u erdhën në ndihmë, Malazezët i ranë plaçkë Drishtit edhe banorët nisen me i nëpërkambë për me u ahmarrë. I pari të mbramin s' e priti e të gjithë me grá e fëmij u furen në Shkodrë, vetëm Amarasit, ngelën e u shtërnguen me u dorzue, pse rruga u ishte zënë prej Malazezvet.

Pa farë mëshire, ndoshta frymbzue prej ndo 'i Shqiptari shpirt-lig, të gjithë mashkujt, të zotët e pushkës, q' ndodhën b'ri familjevet, qenë marrë e si rob nisë për Podgoricë. Mbas sa orësh edhe grát e fëmijet ndoqën mashkujt. Kur mbërritën në Linaj gjindarmët malazez e Amarasit, zënë vënd me u shlodhë e me h'angër bukë. Mbas nji urdhni të gjithë u çuen në kambë me u gatue për udhë, veç njënit, i cili s' kishte krye s' h'angun endë. Këtij nji gjindarm, për t' i bërë me dijtë, q' t' i b'ndaj urdhnit me u çue sa m'atë parë, si shëj poshtnini i rá me shqelm, gjá të cilën Amarasit, si i disprun q' ishte, sa me pasë r'andë deri jetën e vet. K'atí brof në kambë, kapi nji gur të madh edhe me të i mëshoi krës, tue e lëshue dekun për tokë e mandej me vrap i muer armë e fushekë e i v'u pushkën t'jervet. Edhe Amarasit tjerë u shd'v'ituen endejen gadi për vdekje, tue rrokë armët e gjindarvet, q' nji mbas tjetrit rrëxoheshin prej plumbavet të tyne. Ky luftim ngjati deri ushtria i mëshoi e prej njetë e trevet asnjëni s' mbeti gjallë, tue e pague vëdin shum fish.

Grá e fëmij qenë ç'atë në Podgoricë e atje ndëjen të ndryem qenë u dorzue Shkodra.

Në çka thohet në çka duket Amaraj dikur ka qenë nji katun shumë i vjetër, sa rrymba e kohës tash bënë i a ka hupë gjurmët. Për këtë thonë se ka pasë troje shumë të vjetra me mure shumë të trasha e me gurë shumë të mëdhaj sa mos me muejtë me i çue nji njeri i sotshëm. Këto troje qenë shgule

70-80 vjetë e kënde, prej kalalivet, qi erdhën këtu e vëndi u lëshue për kopështije e ara.

Në këtë vënd në fushën e Paulis, nën do ullij, dukën trojet e një kishës, ëmnin e së cilës askush s' din me e tregue. Në një tjetër vënd, mblue prej mreçe e marje e tjera hagrishë, shifën tepricat e do vorrevet të vjetra, ndër të cilët danë në shëj njëni, qi është gadi katër metër gjatë.

Gjâ e motshme duket në një fushalog, ku sod janë do ullij të rij; këtu duken mbeturinat e do trojevet shumë të vjetra, me gur të mëdhaj njëti me gëlqere. Edhe rrugët rreth e qark këtij vëndi, sod janë prej rrozgavet e gurve rë prej mali apin dukje se ka qenë një ndërtesë në shëj, ndo 'i qelë a monastir.

Ky vënd mban ëmnin Master Gjon, prej të cilit ka gjasë se aty do të ketë qenë vëndi i njëj mjeshtri, mësuesi, qi epte mësime feje, banorvet të këtij rrethi.

Një plak, me të cilin pata udhtue kënde pari tash disa vjetë, mbî këtë vënd më pat tregue shumë gjâna, prej të cilavet vetëm mbajë mënd, qi më tha, se këtu, diku, n' Amaraj, rrijsin disa njerz, si me thanë prifta, qi s' ishin as Mysliman as Krishtenë, por një feje tjetër. Këta mbajshin rojën e Kalas edhe të gjithë njerzvet, deri poshtë kah rriedhte ujët e Kirit.

Kur vetonte e bumbullonte, këta prifta ndezshin një zjarm e sipri tij qitshin voj, qi nxierrej prej ullijvet të shumtë, me të cilët ishte i mbuluem ky vënd, për me shtë zëmrin e Zotit, tue e lutë, qi të mos e gjuente kalân me kokrrën e rrufës, ku banonte krajli i këtyne anavet. Mandej ngittshin tu ngushticat e ujit, si tu ura e Vizit, ku është vëndi më i ngushti i Kirit, në mes të shkambijvet e ku then qafën ky lum, për mos me lanë me u përshkue lëngatët të cilat i hiedhshin shtrigat me i u shpërdâ njerzvet qi banojshin bregut të këtij lumi.

Në mot të lig gjithnjë për këtë gjâ, një sasi prej këtyne njerzvet rrijsin rreth njëj shpelle, qi thirret "Shpella e Ujit", shi buzë Kiri, me grykë të vogël, por mbrënda e gjânë e e thellë, ku bunon ujët e njëj kroni. Në mot të mirë këjo shpellë rrethohej prej njerzvet të shumtë gjithë lutje e mandej valle këcime e tjera.

Të tilla gjâna, të cilavet më gjatë me siguri s'dij me i u dhanë dum, kishe me thanë, se i përkasin periudhës së kohës mithologjike, prej së cilës gojë mbas goje na kanë mbetë trashigim prej të parvet t'onë, ilyrret, qi qenë nder banues të parë të këtyne vëndevet.

N' atë zaman (kohë) — vijoi bisedën plak — tu Ura e Vizit e tjera vende, ku ngushtohet ujët, në mot të lig shpeshherë bësheshin luftime në mes t'anës së Lindjes e të Prëndimit, pse njerzit e Prëndimit dojshin me ndalue lëngatët, qi lëshojshin shtrigat e ata të Lindjes nuk dojshin me i lanë qi lëngatët të mbeteshin ndër ta, por të kalojshin përtej, ndër njerzit e rrjedhjes së poshtme të Kirit. Këto luftime erdhën tue u shtue e në fund krisi lufta në mes dy krajlavet, në mes t' atij të Lindjes, qi thirrej Spano

e t' atij të Prëndimit me ëmën Driesto. Driestojë, qi ishte më i vogël kah ushtria, por më i rregulluem e muejti Spanon, i cili mos me rë rob u mësuf në një shpellë edhe aty jetoi për disa kohë, deri erdhi një fuqi e huej. Spanoja u bënë me anmik e i bashkuem me të i rë Driestos edhe e pushtoi vëndin e sundimit të tij, me vishtirsi të madhe, lodhë prej uje, pse ishte ndry në Kalâ.

Kujtimin e Spanos e mban shpella, ku uji pat banue, qi thirret Shpella e Spanit, në Ura e Shtrejtë, katund për të cilin do flitet më poshtë e të Driestos vëndi, qi e sundonte dikur ky, Driшти, e më tepër Kalaja. Driestojë zënë rob e gjikue për deka, me e lanë ëmnin e vet të pa-harrueshëm, ndër çasta të mbramë të jetës së vet, i u lut anmikut me porosi qi aji kështjell andej e mbrapa të mbante ëmnin e tij, kalaja e Driestos, ëmen, qi me kohë erdh tue u ndrrue, për t' u thanë e Driшти.

Këjo gojdhënë, të cilën vetëm prej atij plaku e pata ndigjue, ndoshta dikur e shëndoshtë, qi erdh tue u shë sa me hupë krejt, do të jetë shumë e vjetër e periudhës së kohës mithologjike, po e morëm parasësh shkakun e luftës, qi u dftue më sipër.

Mbas gjase ndoshta këtu ka muejtë me qenë ku finit i dy degvet fshesh Ilirsh, qi sundoheshin prej kryetarvet të tyne, njëna kah lindja sipri rribës, ku fillon Ura-Shtrejtë e tjetra kah prëndimi ku është Driшти.

Ndoshta Spani, qi sundonte kah lindja, do të jetë qenë një kryetar a rig fshesh Ilirësh ashtu edhe Driшти qi sundonte kah prëndimi. Këta të dy luftuen me njëni tjetrin e Driestojë si më i fuqishëm qi ishte e muejti Spanin, i cili mos me rë rob ndëj mësheftas deri erdh një fuqi tjetër, ndo 'i rig Ilirësh a Romakët.

Mbî çka u tregue më sipër ndoshta ka muejtë me ndodhë shumë më vonë, në kohë të Barbarvet a të ndo 'i tjetër ndryshim sundimi të këtyne anavet.

Mundet, qi prej këtij Spani rrjedh dera e princavet të Driшти, ndër të cilit qe Pjeter Spani, qi i ndihmoi Venedikut kundra Skanderbegut.

FISE. — Prej fisevet të vjetra para se vishin Turqit, as kush s' ka mbetë, pse të gjithë lanë vëndin e dalë me shkue ndër dhena tjera, ndër dhena të hueja a disa ndoshta shtu në mbrënda malevet të mëdhaja.

Me pushtimin e këtij vëndi, njerz tjerë i a befën njëni mbas tjetrit me banue këtu, ndër shpella mbetë shkret, prej atyne me të përparshëmvet një sasi prej këtyne thohet se janë stërnipat e atyne të vjetërvet, të cilët me lergimin e turis turke në atë kohë të parë, tue mos muejtë me lanë bî mborvet me doke e zakone të përryshshme, qi nuk përkojshin aspak me ato të këtyne, për qytetës, mbassi qi edhe ndër male dera turke arriti, u shtrënguen me lanë atë vënd tue nën ujdi me pushtimin me zënë prap shpijat e të parvet të vet. Më të tjetrit prej banorvet të Driшти të sotshëm tregohet se janë stërnipa Turqish, të parët të të cilvet erdhën si ushtarë, pushtuen Kalân edhe zënë vënd tue e mbajtë nën roje.

(vi/ov)

Hashim Koplikaj

Kështilli i mjekut

Per nanat e reja

Gjanësija e gjoksit. - Mbas peshës e masës të trupit të fëmijës s' uej, është mire që të vrojtoni mbi «perimetrin toracik» të tij. . . . Që, keni për të thanë ju, një fjalë me dije të madhe, që për në shkruhet kot! Por mos u tremni pse edhe këjo fjalë e ka sinonimin e vet, shumë më të fjeshtë, e është: *Gjanësija e gjoksit*, ashtu edhe vegla që lypet për të matun, e që mjekët e thrrasin «spirometer», mund të xevendsohet mirë krejt me një meter të mbledhëshëm prestatësh, që ju sigurisht do t' a keni në shpirt. Përdorëne herë mbas here, tue shenjue masët e sgjanimit që do të nënren në ket mëndyrë: një herë një masë mbas që të kën marrë frymë fëmija, d. m. th. kurr t' i kët mushknit të mbushuna me ajr; mandej një masë tjetër si të kët qitë frymen jashtë, d. m. th. si t' i kën shprazë mushknit prej ajrit. E me këne se krahazimi i masave të marruna kohë mbas kohe, ju difton një ndalim, me këne se gjoksi i fëmijës mbetë i ngushtë e i ndrydhun, hapni syt! Mushknit e fëmijës s' uej janë të ligshita . . .

Masa e mjesme e gjoksit. - Për me xjerrë një përfundim prej masës së gjoksit të fëmijës s' uej, keni për të krahazue shifrat që keni marrë në shenim ju, me ato të kësajë tabalë që difton masen e mjesme të gjoksit xjerrë prej shumë statistikash: prej 2 deri në 4 vjet, gjoksi në pushim është gjanë prej 48 deri në 55 centimeter, e në sgjanim ka një ndryshim prej 0 e deri në 3 centimeter më tepër.

Prej 4 deri në 6 vjet: 54 deri 64 cm., në sgjanim prej 3 deri në 4 cm. më tepër

Prej 6 deri në 8 vjet: 58 deri 65 cm., në sgjanim prej 4 deri në 5 cm. më tepër

Prej 8 deri në 10 vjet: 60 deri 68 cm., në sgjanim prej 5 deri në 6 cm. më tepër.

Toaleti: Trupi. - Me peshue e me i marrë në shenim masët e të rritunit të fëmijës, është punë e mirë. Me i a sigurue dliresin, është punë edhe më e mirë, mbasi këjo dliresë është baza e higjienës së tij e, prandej, e shndetes e të shvillimit normal të tij. Keni për të pasë në kujdes pra në një mëndyrë të posaçme toaletin e trupit të fëmijës, e, me këne se mundeni, ke-

ni për t' i bërë për gjith ditë një banjë ose një doccia: në rasë se nuk keni banje, përdorëni një mastelë, një lengen a një enë tjetër; po kje se s' mundeni me i bërë banjë, lánja një ditë krahë e gjoks, n' e nesre një pjesë tjetër të trupit, etj. Shinje e ternje mirë e ferkonje, por mos e ferkonje kurr me alkohol (rakí, etj.) pse tue i depertue neper lkurë alkoholi mundet me i shkaktoe ndo t' i të keqe.

Duert. - Banja është për toaletin e përgjithshëm, por fëmija ndyhet tash e tash, sidomos ndër disa pjesë të trupit, sá që është nevoja me i bërë disa seri të lamesh tjera. Kështu prà keni me e mësue fëmijn me u lã duersh sadopak pesë herë në ditë: nade kurr të çohet, në mjesditë para se të hajë bukë, mbasdite prap para se të hajë, në mramje gjithnjë para buke, e para se të bije me fjetë. Këto të lãme do të bënë me një brushë të vogël e me sapun. Peshqiri do të jenë krejt i terun, pse lkura e fëmijës është fort e butë e e ligshhtë e me kollajsi mund të plasaritët, sidomos në dimen.

Thojt. - Këqyrnje një fëmijë tue luejt: duert e tija perkasin gjithçka, lojen që e çon andej e këndeje, takamin e shtrojet e odavet, micen e qenin, topin që e hjedh e kushedi se kũ bjën, rrethin që e shtyen neper pluhun, ranen e dhën e oborrevet, etj. Mandej, për arsye se fëmija ka shtatin e vogël, është përherë më ngjat tokës e ndyesinavet që këjo gjithmonë ka. Prandej nuk është për t' u çuditë aspak pse duert e tija kanë për të këne gjithmonë të ndyeta e thojt e tij mbushë me tepërca gjithfarë natyre. Tash ndër fëmijë t' onë, që janë e duem me i pase sá më të këndëshëm e me u andhë gjithmonë era e mirë thojt e ndyhet a nuk janë një kundërshtim tepër i vrashtë? . . . N' anë tjetër (e këjo ka shumë më rëndësi) këta thojt të ndyhet janë të çerdhë mikrobësh, prej kah shumë smundje kanë fill. Duhet prà me i mbajtë thojt e dliresë vijimsh, më i prë së paku një herë në javë e, sá të jenë e mundun, me e mësue fëmijn (sidomos djalë që, për natyrë, t' i a kanë fort shkurmatet) të përdoroje dliresin e thojvet drunjtë ashtu.

Doktori i shpirt

Per me largue të keq

Nd' oborr të kazermës. Nji aeroplan fluturon per havá.

Ushtari: Zotní Kapter, çka e mban aeroplanin qi nuk rrxohet per tokë, por qindron në havá?

Kapteri: O budallah o budallah! Po si nuk e din? Aeroplani qindron në havá pse e mban piloti.

Ushtari: Zotní Kapter, po pilotin kush e mban?

Kapteri: Kokderr o kokderr! Pilotin e mban aeroplani.
Gj. W.

Në kohë provimesh

— Babë a të bje nder mënd kúr më ké kalxue se kúr ké pasë dhanë provimet e pjekunís s' ké dijtë me i pergjegjë profesorit të greqishtes?

— Po, e mirë?

— Jo kurgjâ, por edhë mûe sod më ká ndodhë njashtû.

* * *

Mëndim i kthellë i nji kpucëtarit:

— Sá vshtirë ást me i kondëndue grát me kpucë; ato donë qi kpucët të jén të mdhaja permrênda e të vogla perjashta!

* * *

Rojtari i burgut u lajmon të burgosunve:

— Naser ká me ardhë këtû Prokurori. Nji i burgosun: - Aa? Ká vrá kënd a?

* * *

— Liza ká thanë per tÿ: Si Marija nuk ká vajzë në Shkoder . . .

— Më paska levdue, ká nderue gojen e vet.

— . . . nuk ká vajzë në Shkoder, shyqyr.

Më rrit nanë se të gjas . . .

— Lajde, del se kanë ardhë shoqet t'ua Lezja e Roza me ndëjë me ty.

Lajdja (dhet vjetsh) - Uff, nanë, çka po pritoj, thuej se nuk jam në shpí.

* * *

— Kamerjer, ást nji mizë në goten e birrës qi më prûne.

— Oh! Zotní, mos kí gajle se s' po t'a pin të tanë!

* * *

— Pierin, çka po bân?

— Po i shkruaj nji leter Kolecit.

— Po ti s' di me shkruaj, morë!

— S' ká gajle. As aj s' diu me kndue.

* * *

Bisedë ndermjet të fejuemsh:

Ajo: Ah! drue se ti nuk më merr per tjetër, por pse kam 1000 napoljona.

Ai: Jo, moj zëmer, besá besë ûn kishe me të marrë edhe me kënë se nuk ké veç 500.

* * *

Grueja: Çudí! më ká tretë unaza qi nuk e hjeqi kurr prej gishtit.

Burri: Çudija mâ e madhe ást se unazen t' ande e kam gjetë në xhep të gjaketës s' ême kû mbáj portafolin.

* * *

Burri: Çka? prap nji kapelë të ré, Angjelinë? S' janë dy javë qi t'a kam blé nji tjetër.

Grueja: Fajin e ké ti. Kë vanue kaq shumë me m' a blé, sá bash ká dalë moçet.

(H)OKATARI

Pronár: GJON UJKA

Drejtuer pergjegjës: CUK SIMONI

Shkruar Botues: «CIRKA»

Drejtimi: «CIRKA» Shkoder

= SHTYPUN NË SHTYPSHKROJEN «ORA E SHKODRËS» — SHKODËR =

B o n M a r c h é

Magazina "Bon Marché,, (rruga Washington, kundrejt Lulishtës Popullore) siguron klientat, se artikujt e vet modern i kanë jashta çdo konkurrence.

Nji vizitë e Juej kanë me mjaftue për me ju dhanë prova të besueshme.

Çmime të preme.

YMER SADIKU & SHOQ.

Kush më bukur, më kuartë e më gjallë-nisht, mund të pasqyrojë kodrinat e stolisuna, malet e thepisuna me borë e valët shkumbore të detit, se filmi

L o m b e r g

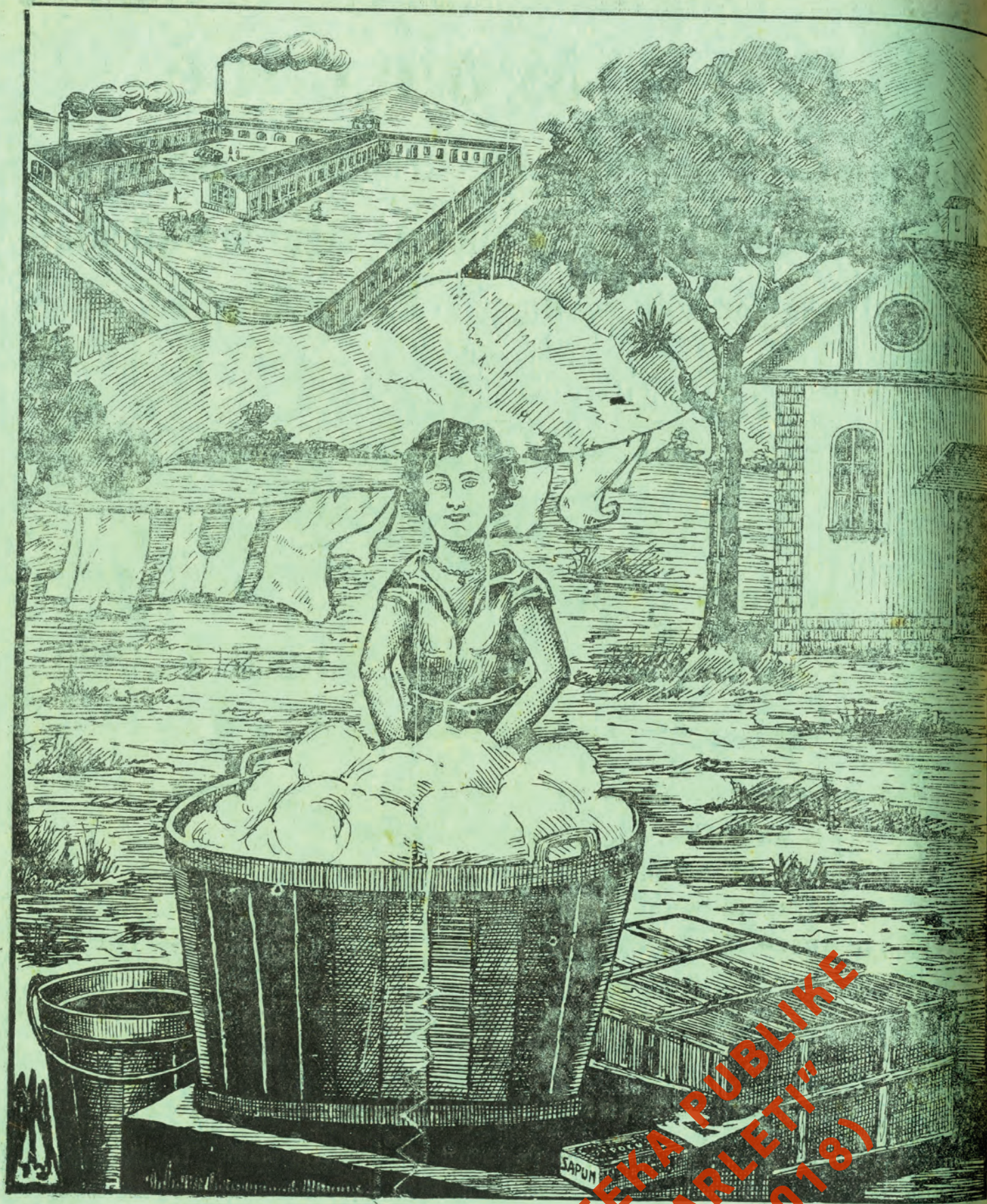
ma i përfekcionuem nën çdo pikpamje?

Ndër shëtinat t' Ueja, pra, në defrime nëpër male, fusha e plazhe, Lombert që jet gjith herë shoq i pa ndamë i Juej. Vetem ky do të ia shpreh kohës tërëmbetë epizodet më të bukurat e jetës për t' i u a paraqitun; me bukurin e gjallësinë e s' tashmës, në kohën që do të kalojë.

Gjinden ndër të gjitha qytete të Shqipërisë.

Përdosues i përgjithshëm për Shqipëri

Ded Jakova Shkoder

Nji robe Mëndafshi, Leshi, Rayon-i e tjera, pastrohen
 vetem mirë me **“SUPER SAPUN POGU,”**
 Për tualetin t'Uej përdorni përherë **“VENUS,”** POGU

BIBLIOTEKA PUBLIKE
 "MARIN BARLETI"
 SHKODER (2018)